

GOVORE LI DJECA S PJT PIDŽIN JEZIKOM?¹

MAJA ANĐEL,* DIANA ARAPOVIĆ**

Priljeno: listopad 2002.
Prihvaćeno: prosinac 2002.

Prethodno priopćenje
UDK: 376.36

Golobalne su migracije zadnjih nekoliko stoljeća dovele u dodir mnoge ljude koji govore različitim jezicima, što je rezultiralo zanimljivim fenomenom – stvaranjem pidžin jezika. Iako su mehanizmi njihova nastanka još uvijek temom brojnih rasprava, možemo pouzdano reći da su oni odgovor na komunikacijske potrebe ljudi s različitim materinskim jezicima. Na prvi pogled, njihova je struktura jednako nedosljedna i nesustavna kao i struktura jezika djece s posebnim jezičnim teškoćama (PJT). U povijesti lingvistike pidžini su opisivani kratkom sintagmom "nema gramatike". No, pogledamo li i usporedimo više takvih jezika iz raznih krajeva svijeta, možemo uočiti neke sličnosti u njihovu nastanku i organizaciji. Slično kao i kod PJT-a, leksik pidžin jezika je skućen, sinatksa reducirana na najvažnije elemente, a morfologija nestabilna i čini se nepredvidiva. Razlika koju ne smijemo zanemariti jest da pidžini nastaju na dodiru barem dva jezika.

Jezična struktura djece s posebnim jezičnim teškoćama (PJT), često se opisuje kao nekoherentna i nesustavna, pa čak i zbunjujuća. S gramatičkog stajališta njihovo je izražavanje često ograničeno na temeljne sintaktičke funkcije, subjekt i predikat. Najčešći oblik diskursa jest dijalog, stoga je i čestotnost eliptičnih rečenica u njihovu izražavanju mnogo veća nego li u djece bez posebnih jezičnih teškoća. Morfološke su pogreške također česte, a njihova je nesustavnost zagonetna. Struktura njihovih iskaza doima se poput slobodnog izražavanja bez čvrstih veza s pravilima jezične norme.

Cilj ovog rada jest ispitati mogu li se gramatička obilježja PJT-a usporediti s obilježjima pidžin jezika, imajući u vidu njihovu površinsku sličnost u "nedostatku" strukture i sustavnosti.

Ključne riječi: posebne jezične teškoće (PJT), pidžin jezik

Webster:

Pidgin – a mixed language, or jargon, incorporating the vocabulary of one or more languages with a very simplified form of grammatical system of one of these and not used as the main language of any of its speakers. 2. Any of various such languages, as pidgin languages or beche-de-mer.

Websterov rječnik definira pidžin kao miješani jezik ili žargon koji obuhvaća vokabular jednog ili više jezika s vrlo pojednostavljenim oblikom gramatičkog sustava jednog od tih jezika, koji se ne rabi kao glavni jezik bilo kojega od svojih govornika; također, bilo koji od različitih takvih jezi-

ka, kao što su pidžin jezici ili beche-de-mer. Prema Simeonu (1969) riječ pidžin često se popularno koristi kao pridjev za oznaku hibridnih oblika ostalih jezika za koji je bolji i slikovitiji naziv kontaktno narječje što su ga dali Bodmer i Hogben.

No uz pojam pidžina često nailazimo i na pojam kreolskih jezika, o čemu je radi razgraničenja tih pojmova i boljeg razumijevanja navedenih definicija u ovom radu potrebno reći nešto više.

Pidžini i kreoli sociolingvistički su fenomeni, jer svoj nastanak duguju kontaktima između različitih skupina ljudi koje ne raspolažu zajedničkim jezičnim kodom. U povijesti najčešće je bila riječ o robovskim društvima, gdje su se

* Odsjek za germanistiku, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

** Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

¹ Iako se posebne jezične teškoće istražuju već desetljećima, multidisciplinarni pristup uvijek donosi neke nove spoznaje. Stoga bismo željele zahvaliti prof. dr. sc. Damiru Kalogjeri s Odsjeka za anglistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu na sugestijama koje su potakle nastanak ovog rada.